

Przyszłość Wspólnej Polityki Rolnej do roku 2020

→ **organizacje:**

↘ AUGUSTOWSKO-PODLASKIE STOWARZYSZENIE EKO-ROLNIKÓW IM. LUDWIKA PACA I KAROLA BRZOSTOWSKIEGO ↘ BESKIDZKIE STOWARZYSZENIE PRODUKCJI EKOLOGICZNEJ I TURYSTYKI „BEST-PROEKO” ↘ EUROGROUP FOR ANIMALS ↘ FEDERACJA ZIELONYCH GAJA ↘ FUNDACJA BIBLIOTEKA EKOLOGICZNA ↘ FUNDACJA INDIGENA ↘ FUNDACJA ROLNICZEJ RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ AGRINATURA ↘ FUNDACJA GREENPEACE POLSKA ↘ FUNDACJA WWF POLSKA ↘ FUNDACJA ZIELONE ŚWIATŁO ↘ FUNDACJA ZIELONY INSTYTUT ↘ FORUM ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO IM. MIECZYSŁAWA GÓRNEGO ↘ INSTYTUT NA RZECZ EKOROZWOJU ↘ OGÓLNOPOLSKIE STOWARZYSZENIE PRZETWÓRCÓW I PRODUCENTÓW PRODUKTÓW EKOLOGICZNYCH „POLSKA EKOLOGIA” ↘ OŚRODEK DZIAŁAŃ EKOLOGICZNYCH ŹRÓDŁA ↘ OGÓLNOPOLSKIE TOWARZYSTWO OCHRONY PTAKÓW ↘ POLSKA AKCJA HUMANITARNA ↘ POLSKI KLUB EKOLOGICZNY ↘ SPOŁECZNY INSTYTUT EKOLOGICZNY ↘ STOWARZYSZENIE DLA DAWNYCH ODMIAN I RAS ↘ STOWARZYSZENIE EKOLOGICZNE EKO-UNIA ↘ STOWARZYSZENIE GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH „TRUSKAWKA” ↘ STOWARZYSZENIE INŻYNIERÓW I TECHNIKÓW WODNYCH I MELIORACYJNYCH (SITWM NOT) SEKCJA GŁÓWNA ŁĄKARZY I TORFIARZY ↘ STOWARZYSZENIE POLESKIE WE WŁODAWIE ↘ STOWARZYSZENIE PRODUCENTÓW ŻYWNOŚCI METODAMI EKOLOGICZNYMI EKOLAND ↘ TOWARZYSTWO DLA NATURY I CZŁOWIEKA ↘ ZWIĄZEK STOWARZYSZEŃ POLSKA ZIELONA SIEĆ ↘ ZWIĄZEK ZAWODOWY ROLNIKÓW EKOLOGICZNYCH ŚW. FRANCISZKA „SERCE EKOZIEMI”

Stanowisko
polskich
organizacji
ekologicznych
i społecznych
na temat
najważniejszych
założeń pakietu
legislacyjnego
WPR 2020

Przyszłość Wspólnej Polityki Rolnej do roku 2020

Stanowisko polskich organizacji ekologicznych i społecznych na temat najważniejszych założeń pakietu legislacyjnego WPR 2020

Polskie pozarządowe organizacje ekologiczne i społeczne z uwagą śledzą proces reformowania Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, a tym samym wszystkie zgłaszane kolejno przez Komisję Europejską propozycje co do jej kształtu po roku 2013.

W naszym poprzednim stanowisku z debaty, która odbyła się w marcu 2011 r. i odnosiła się do Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „WPR do 2020 r.: sprostac wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi” z 18 listopada 2010 r. poparliśmy zasadnicze cele reformy:

- zagwarantowanie mieszkańcom Europy długotrwałego **bezpieczeństwa żywnościowego** oraz wniesienia wkładu do zaspokojenia wzrastającego popytu na żywność,
- wsparcie wspólnot rolniczych, dostarczających mieszkańcom Europy **źródnicowanej żywności wysokiej jakości** produkowanej w sposób zrównoważony zgodnie z wymogami w zakresie ochrony środowiska, zasobów wodnych, zdrowia i dobrostanu zwierząt, zdrowia roślin oraz zdrowia publicznego,
- **bardziej ekologiczny i opierający się na sprawiedliwym podziale środków** pierwszy filar i wsparcie finansowe dla **czynnych zawodowo rolników oraz wynagradzanie ich za usługi zbiorowe, których dostarczają społeczeństwu**”.

W wyniku przeprowadzonej w końcu listopada 2011 r. debaty publicznej zorganizowanej przez Polski Klub Ekologiczny, Europejską Zieloną Fundację, Fundację Zielony Instytut oraz Koalicję na rzecz Czystego Bałtyku z udziałem pozarządowych organizacji ekologicznych i społecznych oraz późniejszych konsultacji w tym gronie na temat przedstawionych 12 października 2011 r. przez Komisję Europejską projektów rozporządzeń dotyczących nowej Wspólnej Polityki Rolnej, **organizacje** te przedstawiają **niniejsze stanowisko**.

Wyrażamy zadowolenie, że propozycje legislacyjne odnoszą się do „zazieleniania” Wspólnej Polityki Rolnej, lecz uważamy, że zakres proponowanego

„zazielenienia” jest zdecydowanie niewystarczający, by ochronić takie zasoby Europy jak gleby, wody i różnorodność biologiczną, może się więc okazać tylko fikcyjnym zazielenieniem. Wdrażanie WPR w takim kształcie nie pozwoli naszym zdaniem zachować dla przyszłych pokoleń Europejczyków szansy życia w zdrowym środowisku oraz możliwości powszechnej produkcji zdrowej i wysokiej jakości żywności, a tym samym zagraża może ich bezpieczeństwu żywnościowemu.

Nie wszystkie propozycje legislacyjne spełniają nasze oczekiwania, zwłaszcza jeśli chodzi o wsparcie aktywnych rolników, którzy produkują żywność wysokiej jakości lub świadczą usługi dla środowiska chroniąc przyrodę lub pielęgnując tradycje i kulturę wiejską. W propozycjach nie widzimy także odniesienia do problemów dobrostanu zwierząt związanym z rolnictwem typu przemysłowego. Ponadto w propozycjach legislacyjnych Komisji Europejskiej pominięty został temat wpływu rolnictwa na wodę, a odwołanie do Ramowej Dyrektywy Wodnej, mówiącej o tym, że będzie obowiązywała dopiero od czasu wdrożenia jej przez państwa członkowskie, jest naszym zdaniem nie do zaakceptowania.

Popieramy propozycje dążenia do uproszczenia WPR i uważamy, że należy ograniczać rozwój biurokratycznych obowiązków, które nakładają na rolników niektóre kraje członkowskie. By zapewnić efektywne wdrażanie nowej WPR Komisja Europejska powinna zobowiązać kraje członkowskie do zmniejszenia nadmiernych obciążeń administracyjnych. Jednak pewne zasady są konieczne, jeśli chcemy rzeczywiście wspierać tylko aktywnych rolników w rzeczywistości prowadzących działalność rolniczą i świadczących usługi dla społeczeństwa, a nie tylko kontynuować historyczne płatności „w starym stylu”, związane z powierzchnią posiadanej ziemi rolnej.

Popieramy wprowadzenie „zazieleniania” płatności bezpośrednich w „pierwszym filarze” WPR i przeznaczenie na ten cel 30% środków, ale oczekujemy, że obowiązkowy dla rolników pakiet zobowiązań w zakresie praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska będzie bogatszy i pozwoli na rzeczywistą proekologiczną zmianę rolnictwa europejskiego. Tego typu pakiet jest koniecznym uzupełnieniem w stosunku do wymogu przestrzegania prawa w zakresie ochro-

ny środowiska, określanego jako wymóg stosowania zasady wzajemnej zgodności (*cross compliance*). Kontrowersje wokół propozycji wprowadzenia nowych obowiązków w tym zakresie związane z oporami rolników, którzy dotychczas nie musieli spełniać takich warunków (prowadzili uprawy wieloletnich monokultur i nie dbali o zachowanie elementów krajobrazu), nie powinny jednak zahamować tej ważnej reformy. Naszym zdaniem:

Konieczność dywersyfikacji upraw, a więc prowadzenia uprawy co najmniej trzech roślin w płodozmianie

to niezbędne minimum dobrej kultury rolniczej – by zapewnić żyzność gleby i różnorodność upraw, które są elementami zrównoważonego rolnictwa, a jednocześnie nie powinno stanowić to bariery dla produkcji rynkowej. Jednak zaproponowane minimalne proporcje dla dywersyfikacji upraw uważamy za niewystarczające (żadna z trzech upraw nie obejmuje mniej niż 5% powierzchni i nie więcej niż 70% powierzchni) – naszym zdaniem proporcje te powinny wynosić 10% i 50-60%.

Obowiązek ochrony trwałych użytków zielonych jest konieczny dla

ochrony wód, ochrony przed erozją i dla ochrony cennych siedlisk przyrodniczych. Dlatego od dawna popieramy tę propozycję, ale naszym zdaniem nie powinno być odstępstw od tego obowiązku – toteż nie zgadzamy się z zaproponowanym zezwoleniem na odstępstwo od tej zasady w zakresie 5% takich gruntów.

Wprowadzenie obowiązku **wyodrębnienia na obszarze gospodarstwa obszaru proekologicznego** jest

bardzo ważnym zobowiązaniem przede wszystkim na rzecz ochrony różnorodności biologicznej – jednak dedykowanie środowisku minimum 7% obszaru gospodarstwa poza trwałymi użytkami zielonymi uważamy za niewystarczające i proponujemy wyodrębnienie 10% tych terenów.

Apelowaliśmy i apelujemy o przejrzysty i sprawiedliwy system dopłat z przeznaczeniem na konkretne cele.

Uważamy, że definicja „**aktywnego rolnika**” (rolnika czynnego zawodowo) nie jest pełna, a jej zapis nie jest jasny. Postawienie warunku, według którego płatności bezpośrednie muszą stanowić więcej niż 5% przychodów w stosunku do tych z działalności nierolniczej w odniesieniu do rolników jest słuszne. Jednak w odniesieniu do osób prawnych

nie będących rolnikami sensu stricto, a będących instytucjami działającymi przede wszystkim na rzecz ochrony środowiska i w ramach takiej działalności prowadzących działalność rolniczą, nie powinno się stosować takiego warunku i od niego uzależniać przyznanie płatności. Ponadto uważamy, że definicję tę należy poszerzyć o wprowadzenie obowiązku produkcji żywności wysokiej jakości lub świadczenie usług na rzecz środowiska, np. aktywne działania na rzecz ochrony przyrody. Jako podatnicy, a jednocześnie konsumenci, dla których ważna jest dbałość o różnorodność biologiczną i krajobrazową, nie chcemy wspierać wielkich posiadaczy ziemskich, którzy nie prowadzą żadnej produkcji, lecz czerpią zyski z samego faktu dotowania „do hektara” i jednocześnie nie przyczyniają się do poprawy stanu środowiska. Sprzeciwiamy się wspieraniu intensywnych metod rolnictwa, które są szkodliwe dla środowiska, degradują glebę i powodują zanieczyszczenie wód, produkcję zwierzęcą skutkującą uwalnianiem się „gazów cieplarnianych” oraz monokultur, które mają fatalny wpływ na różnorodność biologiczną i krajobrazową. Dlatego uważamy za konieczne wprowadzenie **górných limitów płatności** (tzw. *capping*), by Wspólna Polityka Rolna była bardziej sprawiedliwa dla wszystkich rolników.

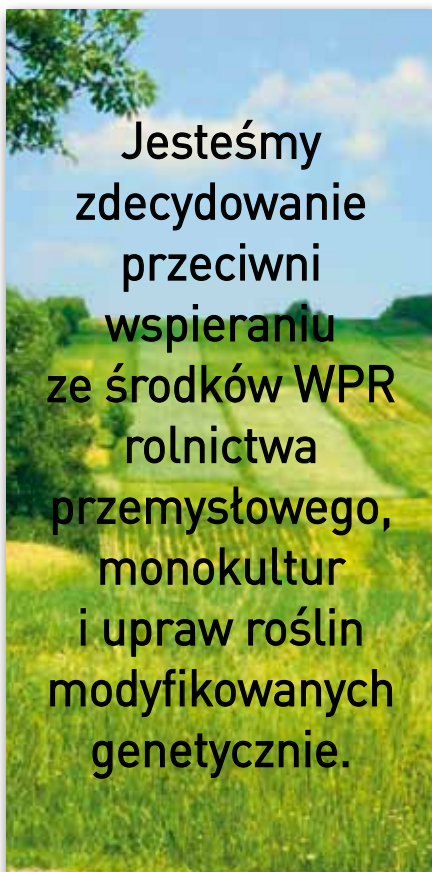
Dyskusja na temat równych płatności w „starych” i „nowych” krajach członkowskich idzie, naszym zdaniem, w niewłaściwym kierunku, gdyż takie próby wyrównywania płatności spowodowałyby jeszcze wyższe różnice między wielkimi posiadaczami ziemskimi a **drobnymi gospodarstwami rolnymi, które wymagają wsparcia**, gdyż są miejscem pracy i życia rodzin rolniczych oraz tworzą strukturę społeczną i kulturową wsi.

Popieramy wprowadzenie możliwości przyjęcia odrębnej, nieco uproszczonej procedury przyznawania **płatności dla drobnych producentów rolnych**. Mamy nadzieję, że wyeksponowanie roli małych gospodarstw w szczególności dotyczących wzrostu zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu (możliwość tworzenia tematycznych pod-programów w ramach PROW dla małych gospodarstw, zryczałtowana płatność bezpośrednia dla małych gospodarstw, wsparcie dywersyfikacji dochodów w filarze II, instrumenty wzmacniające pozycję rynkową tych gospodarstw) rzeczywiście pozwoli utrzymać te gospodarstwa jako ważny element europejskiego rolnictwa. Jednak te małe gospodarstwa powinny spełniać podstawowe wymagania środowiskowe związane z dobrymi praktykami rolniczymi.

Ponadto pragniemy podkreślić jeszcze takie **pozytywne elementy reformy WPR** jak:

- wprowadzenie obowiązku **degresywności płatności bezpośrednich**,

- dodanie **klimatu i innowacyjności** do listy aktualnych priorytetów rozwoju obszarów wiejskich,
- **możliwość** przesunięcia z filaru I do filaru II do 10% koperty finansowej, co daje państwu członkowskim możliwość większego wsparcia działań ukierunkowanych na rozwój obszarów wiejskich,
- wspieranie programu **Leader** z innych funduszy, co stwarza nowe możliwości rozwoju lokalnego,
- brak możliwości stosowania płatności związanych z produkcją **tytoniu**.

Wprowadzenie elastyczności pomiędzy filarem I a II jest naszym zdaniem korzystne, ale jedynie w przypadku stworzenia możliwości przesunięcia z filaru I do filaru II do 10% koperty finansowej – daje to państwu członkowskim możliwość większego wsparcia działań ukierunkowanych na rozwój obszarów wiejskich. **Natomiast propozycję odnoszącą się do możliwości przesuwania środków w odwrotnym kierunku – z filaru II do I uważamy za niekorzystną i wręcz niebezpieczną**, choć odnosi się ona do mniejszej ilości środków (5%). Nasze stanowisko w tej sprawie wynika z tego, iż uważamy, że budżet na II filar powinien być zwiększony, a finansowanie działań na rozwój obszarów wiejskich z budżetu WPR w okresie 2014-2020 powinno odbywać się już w proporcjach 50% (filar I) – 50% (filar II).

Podwyższenie środków dla II filaru jest konieczne, **gdyż zwiększonego wsparcia z budżetu WPR wymagają zwłaszcza takie działania jak:**

- **program rolnośrodowiskowo-klimatyczny,**
- **rolnictwo ekologiczne,**
- **działalność rolników na obszarach Natura 2000**
- **działania związane z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej.**

Do priorytetów programów rolnośrodowiskowo-klimatycznych należy włączyć ochronę wód, gdyż właśnie rolnictwo jest główną przyczyną zanieczyszczenia wód przez azot i fosfor. Z doświadczeń ubiegłych lat wiemy jakie praktyki rolnicze zapobiegają ograniczeniu spływu składników pokarmowych, a rolnik, który takie praktyki wdraża, powinien otrzymać dodatkowe wsparcie. Płatności związane z Ramową Dyrektywą Wodną dotyczą obecnie tylko obszarów narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych dla wyznaczonych regionów, które zostaną określone w 2012 r. Problem strat składników pokarmowych dotyczy natomiast wszystkich gruntów rolnych, na których stosowane jest nawożenie, a więc powinien być uwzględniony również w programach rolnośrodowiskowo-klimatycznych, a nie tylko w ramach działania związanego z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej. Warto również przewidzieć dodatkowe wsparcie dla rolników ekologicznych, którzy prowadzą gospodarstwa z produkcją roślinną i zwierzęcą, zamykając w ten sposób obieg składników pokarmowych i jednocześnie chroniąc wody powierzchniowe.

Wszystkie te ww. działania powinny być też obowiązkowymi komponentami programów rozwoju obszarów wiejskich we wszystkich krajach członkowskich (nie powinno się dopuścić do tego, że w niektórych krajach zrezygnowano by z ich wprowadzania), a rolnicy wdrażający je powinni mieć pierwszeństwo w korzystaniu z pozostałych działań programu rozwoju obszarów wiejskich.

Należy również utrzymać wysoki priorytet dla działań wspierających wdrażanie sieci Natura 2000, w tym zarówno ochronę siedlisk i gatunków, jak i wsparcie dla rolników gospodarujących na obszarach Natura 2000. Dotychczasowy poziom wdrażania płatności rolnośrodowiskowych jest na niezadowalającym poziomie. Wciąż brakuje instrumentów finansowych umożliwiających rolnikom gospodarowanie w sposób zgodny z celami ochronnymi Natura 2000. **Pozytywnie oceniamy propozycję objęcia płatnościami obszarów Natura 2000 nie tylko obszarów rolniczych, ale również obszarów leśnych włączonych do sieci Natura 2000.**

Za korzystne rozwiązanie uznajemy umożliwienie korzystania z różnych funduszy w ramach programu **Leader** – nie tylko związanych z WPR, ale i z tych związanych z polityką regionalną i polityką spójności. Stwarza to nowe możliwości rozwoju lokalnego.

Naszym zdaniem nie powinny jednak być wprowadzane następujące działania:

- przesunięcia środków z filaru II rozwoju obszarów wiejskich do filaru I, by zwiększyć płatności bezpośrednie. Wyrównanie poziomu płatności między krajami członkowskimi nie powinno odbywać się kosztem zmniejszania funduszy na rozwój obszarów wiejskich i powinno być poprzedzone oceną skutków społecznych i środowiskowych.
- objęcie UE systemem płatności opartym na **uprawnieniach do płatności uzyskanych w 2011 r.**, co może utrudniać powstawanie nowych gospodarstw dla osób w wieku powyżej ustalonej granicy 40 lat. Nie powinno stawiać się takich barier dla nowych rolników, ponieważ wszyscy zainteresowani, bez względu na wiek powinni mieć możliwość rozpoczęcia działalności rolniczej.

Domagamy się, by:

- podstawowa płatność (z pierwszego filaru WPR) przysługiwała tylko rolnikom, którzy przestrzegają wymogów prawa dotyczących dobrostanu zwierząt;
- dodatkowe dopłaty były wyplatane producentom stosującym wyższe standardy z zakresu dobrostanu zwierząt;
- kontynuowano stosowane środki mające na celu poprawę poziomu dobrostanu zwierząt w ramach programu rozwoju wsi;
- przyznano konkretny budżet na środki z zakresu dobrostanu zwierząt w ramach programu rozwoju wsi;

- przepisy prawne dotyczące dobrostanu zwierząt gospodarskich były obowiązujące w ramach zasady wzajemnej zgodności, a stosowanie tej zasady dla wszystkich rolników otrzymujących płatności bezpośrednie oraz/lub dopłaty na rzecz rozwoju wsi było obowiązkowe.

Jesteśmy zdecydowanie przeciwni wspieraniu ze środków WPR rolnictwa przemysłowego, monokultur i upraw roślin modyfikowanych genetycznie. Ponadto uważamy, że **Wspólna Polityka Rolna negatywnie oddziałuje na kraje Globalnego Południa**, poprzez tworzenie dużego popytu na pasze, produkowane głównie poza Unią Europejską. Aby to zmienić proponujemy dalsze wsparcie dla rodzimej produkcji roślin paszowych, które są źródłem białka. Pozwoli to na uniezależnienie się od masowego importu soi, zwiększy bezpieczeństwo żywnościowe Unii Europejskiej, a krajom Globalnego Południa zaoszczędzi negatywnych skutków społecznych i środowiskowych związanych z uprawą soi. Powinno się zaprzestać wspierania przemysłowej produkcji, tworząc w ten sposób przestrzeń, która pozwoli innym regionom świata budować własne polityki rolne oraz suwerenność żywnościową. Unia Europejska, jako największy światowy eksporter i importer produktów rolnych może odegrać ważną rolę w zwalczaniu zmienności cen poprzez zastosowanie w WPR narzędzi regulujących produkcję, np. ograniczenie ryzyka nadprodukcji oraz niedoborów w stosunku do potrzeb konsumentów europejskich, tworzenie zapasów buforowych etc. WPR nie powinna dotować eksportu w sposób bezpośredni, ani pośredni, który może zaszkodzić rolnictwu krajów rozwijających się poprzez dumping produktów rolnych.

Lista sygnatariuszy na str. 1.

Projekt zrealizowano przy finansowym wsparciu Unii Europejskiej. Wyłączną odpowiedzialność za prezentowane treści ponoszą: Green Europe Foundation, Coalition Clean Baltic, Fundacja Zielony Instytut i Polski Klub Ekologiczny. Pod żadnym pozorem nie można ich uznać za stanowisko Unii Europejskiej.

Druk sponsorowany przez ARC 2020

GREEN EUROPEAN FOUNDATION

ZIELONY INSTYTUT
FUNDACJA ZIELONEJ POLITYKI